

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KREITI YA 12

SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA BOBEDI (SAL)

LEPHEPHE LA PELE (P1)

DIBATSELA 2013

MEMORANTAMO

LIMPOPO

MEPUTSO: 120

Palomoka ya matlakala a memorantamo ke 8.

KAROLO YA A: TEKATLHALOGANYO

POTŠIŠO YA 1

- 1.1 1.1.1 Ka apadi ya thenisi. (1)
- 1.1.2 Go godiša matlafatšo ya basadi/Ba be ba tlile go bapala thenisi. (2)
- 1.1.3 Go tšwa go batswadi ba bona. (1)
- 1.1.4 (a) 'Dinaletšana' - Batho ba go tuma. (2)
- (b) 'Ditoro tša bona di ile tša fetoga therešo' – seo ba bego ba duma se ka phethagala se ile sa phethega. (2)
- 1.1.5 Balekwa ba tla fa dikarabo tšeo di fapanego, mohlala:
Go thekga le go hlohleletša bana dipapading. (2)
- 1.1.6 Dikarabo tša balekwa di tla fapana, mohlala:
Go hloka tlhahlo ya papadi ya thenisi go basetsana.
Basetsana ga ba kgathe tema dipapading. (2)
- 1.1.7 Bjale o na le tsebo ya papadi ya thenisi. (2)
- 1.1.8 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana, mohlala:
Batwadi ba go ba le maikarabelo le thekgo. (2)
- 1.1.9 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana, mohlala:
Go thoma go hlohleletša bana gore ba kgathe tema dipapading. (2)
- 1.1.10 Balekwa ba tla fa dikarabo tšeo di fapanego, mohlala :
Basetsana ba go kgatha tema dipapading ba phela ba na le mafolofolo.
Basetsana ba go se kgathe tema dipapading gantši ga ba be le mafolofolo. (2)

1.2	1.2.1	Ngakeng/Kliniking/Bookelong.	(1)
	1.2.2	(B)/Ba hlahloba molwetši.	(1)
	1.2.3	Go lekola kgatelelo ya madi.	(2)
	1.2.4	O rwele dieta mo mopeteng.	(2)
	1.2.5	Se thuša go bontšha ditho tše di rilego tša motho.	(2)
	1.2.6	Balekwa ba tla tšweletša mabaka a go fapana, mohlala: Ke nnete. Setlwaedi ke gore banna ga ba rate go ya ngakeng/bookelong.	(2)

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: KAKARETŠO

POTŠIŠO YA 2

- Kakaretšo e ka akaretša dintlha tše di latelago:

Dintlha		Tihalošo
1. 'yena ke modudi wa Majakaneng mola ba ga Seshoka e le bafaladi ...'	a.	Ga ba tšwe lefelong le tee.
2. 'lapeng la bona go binwa malopo.'	b.	Ba ga Seshoka ba dumela go badimo mola ba ga Maleka ba dumela go Kriste.
3. 'Maleka a itlhakela.'	c.	Ga Maleka ba a hlaka mola ga Seshoka ba ikgona.
4. 'Ke Mokriste yoo a godišitšego bana ba gagwe ka gare ga kereke.'	d.	Maleka o hlahlile bana go tša sedumedi mola Seshoka go se bjalo.
5. 'O hloile kgwebo ya bona ya go rekiša bjala ...'	e.	Ga Seshoka ba rekiša bjala, ga Maleka ba hloile kgwebo ya bjala.
6. 'ga ba rutwe mekgwa ya setho.'	f.	Ga go molao lapeng la ga Seshoka mola ga Maleka go rutwa mekgwa ya setho.
7. 'Maleka o tloga a lebelelela ba ga Seshoka fase le ge bona ba itaetša ba mo rata ebile ba mo hlompha.'	g.	Maleka o nyatša Seshoka mola Seshoka a hlompha Maleka.
		Palo ya mantšu (65)

Kakaretšo e swaiwe ka tsela ye:

- Molekwa a ngwale palo ya mantšu ao a nyakegago.
- Dintlha = 7
- Polelo = 3

Kabo ya meputso.

- Meputso ye 7 go dintlha tše 7 (Moputso o TEE go ntlhakgolo ye nngwe le ye nngwe)

Meputso ya polelo.

- Molekwa o fiwa moputso o tee (1) ge dintlha tšeo di nepagetšego di le magareng ga 1–3.
- Molekwa o fiwa meputso e mebedi (2) ge dintlha tše di nepagetšego di le magareng ga 4–5.
- Molekwa o fiwa meputso e meraro (3) ge dintlha tše di nepagetšego di le magareng ga 6–7.

KAROLO YA C: THUTAPOLELO LE TŠHOMIŠOPOLELO

POTŠIŠO YA 3

- 3.1 Go goga šedi ya bareki. (2)
- 3.2 Go gatelela kgopolo ye e tšweletšwago. (2)
- 3.3 Ka go fa ditlhalošo tša mantšu. (2)
- 3.4 Dikarabo tša balekwa di tla fapana, mohlala:
- Lefelo leo pukuntšu e hwetšagalago go lona.
  - Theko ya pukuntšu. (2)
- 3.5 Bao ba sego ba rutega. (2)
- [10]**

POTŠIŠO YA 4

- 4.1 Ngwala mohlala o tee wa :
- 4.1.1 Lehlaodi - Bantši
- 4.1.2 Lehlathi - Gabotse (2)
- 4.2 Ke lekopanyi/Go kopanya mafoko. (2)
- 4.3 Batho, dirišang ditokelo gabotse hle. (2)
- 4.4 Mmušo o fediša kgatelelo le tlhorišo ya batho gore ba phele gabotse. (2)
- 4.5 Ba kwešiša bohlokwa bja ditokelo. (2)
- [10]**

POTŠIŠO YA 5

- 5.1 Gadi - go laetša botshadi. (2)
- 5.2.1 Sediri - Barutišigadi
- 5.2.2 Tiro - Rata
- 5.2.3 Sedirwa - Basetsana (3)
- 5.3 Basetsanyana. Balekwa ba tla hlama mafoko a go fapana. Mohlala: Basetsanyana ba ba na le lenyatšo. (2)
- 5.4 Masokisi a goletšwa ke motho. (2)

- 5.5 Morutišigadi. Balekwa ba tla hlama mafoko a go fapana. Mohlala: Morutišigadi o tlo tsena mathateng ka baka la go itia bana ba sekolo. (2)
- 5.6 (A)/Dithakga (1)
- Go ithuta go šupa go itlhokomela. (1)
- 5.7 Khunamologa/Otlologa. (2)
- [15]**

POTSISO YA 6

- 6.1
KHUTSOFATSO	KA BOTLALO
Mna	Morena
- (1)

- 6.2
Lereo		Tlhalošo	
(a)	Magaeng	(i)	Lefelo la bodulo fao kgoši e lego hlogo ya setšhaba.
(b)	Mmušo	(ii)	Setheo sa taolo ya batho.
(c)	Setoropong	(iii)	Lefelo la bodulo fao batho ba lego ka tlase ga taolo ya mmasepala.
- (1)

- 6.3 Mna le Mdi Makola ba tla boela ga gabobona magaeng. (2)

- 6.4 Hlogo - ma-
Moselana - -ng (2)

- 6.5 6.5.1 Mabjang
6.5.2 Mengwako (2)

- 6.6 Na bontši bja batho ba na le tšona? (2)

- 6.7 Balekwa ba tla fa mafoko a go fapana. Mohlala: Ke bona ka leihlo le tee (lediri).
Bana bona ba rata go bapala (lešala). (2)

- 6.8 Bona. (1)
- [15]**

POTŠIŠO YA 7

7.1	7.1.1	Ba lefelong la bojelo. Go bonala dibjana.	(2)
	7.1.2	Go gopola.	(1)
	7.1.3	O bapadiša matsogo hlogong/O butšwetša palune.	(2)
	7.1.4	Bolediša. Balekwa ba tla itlhamela mafoko, mohlala : Go bolediša motho o eja ke bošaedi.	(2)
7.2	7.2.1	Mna phasha o fetotše a re: 'Mmalo! Mehlolo ga e fele. Makgarebe, basadi le bakgekolo ba no swana'.	(3) [10]

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 60

KAROLO YA D: DINGWALO

DIKANEGELOKOPANA

8.1	8.1.1	A Ke bahumi/Ba na le tšhelete/Ba na le sa bona. B O apara diaparo tša maratha/Modiidi. C Dintlo di furalelane.	(6)
	8.1.2	• Go bolelwa ka mepete. • Diaparo tša go tura. • Mapai.	(4)
	8.1.3	Hlogo ke masogana. E šupa gore masogana ga a rwešane diala. Se se gatelelwa ke ntwaga ga Mosa le Moroko, sebakwa e le Maeka.	(2)
	8.1.4	Mosa le Moroko ba baka lekgarebe (Maeka).	(2)
	8.1.5	Ke kalotaba/Matseno mo mongwadi a tšweletšago moanegwathwadi le tikologo. O tšweleditše Mosa le Moroko le tikologo ya bona.	(2)
	8.1.6	Ke bagwera.	(2)
	8.1.7	O na le botho ka ge a apolela Mosa diaparo.	(2) [20]

GOBA

8.2	8.2.1	A Ba atlana. B Ga se a nyale.	(4)
	8.2.2	A O rata makgarebe/basadi. B O kgona go ipolelela makgarebeng.	(4)
	8.2.3	Nka ja mo e tloga e hlaloša ditiro tšeo di bego di dirwa ke Kobaoba e lego go se kgotsofatšwe ke lekgarebe le tee. O ratana le yo le yola.	(2)
	8.2.4	Molwantšhi- Lerato. Molwantšhwa- Kobaoba.	(2)
	8.2.5	Sebjalebjaale – go bolelwa ka megala. Polelo: <i>Ausi, Abuti.</i>	(3)
	8.2.6	Ee! Ke a makopana gobane fa mongwadi o hlalošitše ka boripana bophelo bja Kobaoba, a tšweletša Molwantšhwa ebile go rotošwa le bothata. Mmadi o ba le kgahlego ya go nyaka go tšwela pele a tsebe gore yena Kobaoba o ile go feleletša kae.	(3)
	8.2.7	Balekwa ba tla tšweletša maikutlo a go fapana. Mohlala: Pefelo ka ge Kobaoba a raloka ka makgarebe. Kgahlego. Kobaoba o ipshina ka bophelo/makgareba.	(2)
PALOMOKA YA KAROLO YA D:			20
PALOMOKA YA TLHAHLOBO:			120